

Hatalom és társadalmi változás

A posztszocializmus vége

SZOCIOLÓGIAI TANULMÁNYOK

Szerkesztette
Kovách Imre

KLTE
Szociológia Tanszék Könyvtára
Lelt.: 2866 / 2004

Tartalom

KOVÁCH IMRE

A posztszocializmus vége. Előszó 7

Fogalmak és korszakok 7 Strukturális változások 9 A hosszú időtartamú változások 13 Privatizáció és elitiek 15 A politikai erőtér kettőződése. A gazdasági elit a helyi társadalomban 17 A posztszocializmus után. A politikai döntések, gazdasági folyamatok és társadalmi válaszok kölcsönhatásai 19

Privatizáció

CsÍTE ANDRÁS–KOVÁCH Imre

A privatizáció: új gazdasági elit és a vállalati tulajdon 25

Az elit elítésedése. A gazdasági elit összetételének változása 1993 és 1997 között 28 Osztállyá válás. Variációk egy témára 32

BODA DOROTTYA - NEUMANN LÁSZLÓ

Egy privatizációs alternatíva utóélete. A munkavállalói tulajdon visszaszorulása 67

A privatizáció vezetői-munkavállalói tulajdonhoz vezető útjai 68 A tulajdonszerzés vállalati szabályai 71 A tulajdoni koncentráció folyamata 73 Munkavállalók tulajdonosi szerepben 75 A gazdálkodás jellemzői 77

TÓTH ANDRÁS

Szakszervezet-szervezés magyarországi autógyárakban 83

Multinacionális vállalatok és a termelés japanizációja 85 A karcsúsított termelési modell Magyarországon 90 Összefoglalás 103

Társadalmi következmények és válaszok

LÁKI LÁSZLÓ

A szegénység közelebről 113

Az elszegényedés okai és jellemzői 116 Értékek és vélemények 128

TÓTH ANDRÁS

Két tűz között: üzemi tanácsok, szakszervezetek és munkáltatók 133

A munkaügyi kapcsolatok rendszerének átalakulása a rendszerváltás nyomán 134 A munkaügyi kapcsolatok rendszerének nyílt válsága a rendszerváltás után 137 Kísérlet a válság kezelésére: a

munkaügyi kapcsolatok újraszabályozása 139 *Az új munka törvénykönyve: az üzemi tanács intézményesítése és a szakszervezeti jogok újraszabályozása* 140 *Variációk egy témára: német modell magyar módra* 142 *Az üzemi tanács intézményesülése és hatása a munkaügyi kapcsolatok alakulására* 144 *Utószó helyett* 151

CSITE ANDRÁS – HORVÁTH GERGELY KRISZTIÁN – KOVÁCS ERNŐ

A vállalkozói politikai „áttörés” előzményei, lefolyása és következményei. Turizmus és vállalkozók Keszthelyen 155

Bevezetés 155 *Keszthely–Hévíz térségének gazdasága a kilencvenes években* 161 *Két választás 1998-ban* 169 *Politikai diskurzus és hatalomváltás* 173 *Gazdasági megszorítások és helyi konfliktusok. Az 1998-ban felállt önkormányzat működésének első tapasztalatai* 177

BORBOLY ISTVÁN – HORVÁTH GERGELY KRISZTIÁN – KOVÁCH IMRE – NAGY RÉKA

A feketegazdaság: érdekek és szereplők 183

Bevezetés 183 *A feketegazdaság (olajkereskedelem és KGST-piac) és vállalkozói Kelet-Magyarországon* 187 *Külföldi tőke és feketegazdaság a győri térségben* 200 *Feketegazdaság és reguláció* 207

A vidék

CSITE ANDRÁS – KOVÁCH IMRE

Vidéki történet 219

Bevezetés 219 *A szocializmus öröksége* 220 *Falu, vidék, ruralitás: definíciós viták* 224 *A vidék közigazgatási és statisztikai definíciója. Demográfiai változások* 225 *A társadalmi átalakulás és következményei* 230 *Politika és ruralitás* 240 *A vidékfejlesztési rendszer európaizálásának kísérlete* 255 *A vidék reprezentációja és imázsai* 272 *Összegzés* 276 *1. melléklet. Az Európai Unió területfejlesztési rendszere, 2000–2006* 278 *2. melléklet. Vidékfejlesztés a regionális fejlesztés rendszerében. A rendszer kialakításának első lépései 1990–1998* 282 *3. melléklet. A SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development – Különleges Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Csatlakozási Program)* 295

CSITE ANDRÁS – CSURGÓ BERNADETT – HIMESI ZSUZSA – KOVÁCH IMRE

Agrárpolitikai „hatásvizsgálat”: földhasználat, foglalkoztatottság, üzemszerkezet 309

Bevezetés 309 *A magyar mezőgazdaság átalakulása az 1990-es években* 311 *A termelőszövetkezetek átalakulásának hatása a foglalkoztatottságra* 326 *A mezőgazdasági családi gazdálkodásban való részvétel a kisüzemek egyes típusaiban* 338 *A mezőgazdasági családi üzemek gazdasági dinamikája* 350 *Összefoglalás* 361

Összesített bibliográfia 363

A kötet szerzői 381